

VESTHIMMERLANDS MUSEUM

ÅRSBERETNING 2014

www.vesthimmerlandsmuseum.dk

INDHOLD:

KORT FORTALT	s. 3
NØGLETAL 2014	s. 4
DET UDADVENDTE MUSEUM	s. 5
BEVARING OG DOKUMENTATION	s. 8
HVEM OG HVAD?	s. 9
STENALDERCENTER ERTEBØLLE	s. 12
VESTHIMMERLADS MUSEUM - PERSPEKTIVER	s. 18

KORT FORTALT

Så kom vi atter i mål, omend med økonomiske skrammer. Det har været et godt og produktivt år 2014 på Vesthimmerlands Museum, hvor det summede af aktiviteter inden for alle fem arbejdsområder indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling. Museets medarbejdere og støtteforeninger har atter lagt et imponerende stort arbejde i at løse museets alsidige opgaver med Vesthimmerland som arbejdsplads og ansvarsområde. I de seneste år har museet arbejdet målrettet med borgerinddragelse og kulturarvsbegrebet til afdækning af bosætningskvaliteter og potentialer til turismeudvikling.

Som statsanerkendt museum har Vesthimmerlands Museum ansvar for arkæologi og nyere tids kulturhistorie i Vesthimmerlands Kommune. Fra Aggersund i nord til Fjelsø i syd, og fra Vegger til Simested og Louns skal museet afdække, indsamle og formidle kulturarven og dermed bidrage til, at vores fortid og historie kan blive et aktiv i kommunen.

Vesthimmerlands Museum har siden 2008 arbejdet systematisk med at løfte kulturarven som værdiskaber. I denne forbindelse har Vesthimmerlands Museum påtaget sig mange opgaver og bl.a. gennemført campingvognsprojektet (2009), etableret den faste udstilling på Johannes V. Jensen Museet (2011), oprettet en undervisningstjeneste for skoler og børnehaver (2011), etableret Kulturarvstjenesten Vesthimmerland (2013), som er Danmarks første borgerservice for kulturarv, og overtaget drifts- og udviklingsansvaret for Stenaldercenter Ertebølle (2013). Samtidig lykkedes det at markere Vesthimmerlands Museum på landsplan som et museum, der arbejder innovativt og nytænkende med kulturarven i landdistriktet.

Vesthimmerlands Museum har siden 2008 udviklet sig til en arbejdsplads, der i 2014 beskæftigede 33 medarbejdere, herunder syv akademiske årsværk. Dertil skal regnes en meget engageret gruppe af frivillige. Vesthimmerlands Museums støtte- og venneforeninger har sammenlagt haft 615 medlemmer, og museets alsidige aktiviteter er med et forsigtigt skøn nået ud til mindst 50.000 mennesker.

Således har Vesthimmerlands Museum siden 2008 i den grad ændret karakter fra at være lokalmuseum i Aars til at være en markant og fremtrædende museumsaktør, der arbejder med kulturarven fra de ældste tider til i dag og med hele Vesthimmerlands Kommune som arbejdsplads.

Trods de store udfordringer, som Vesthimmerlands Museum står over for, kan året 2014 noteres som et meget succesfuldt år med stribevis af gode resultater. Successen var dog ikke blevet til uden museets dygtige medarbejdere og de mange gode kræfter, der gennem deres engagement, opbakning og støtte har været med til at sørge for, at det igen kunne blive til et af de mest begivenhedsrige og succesfulde år i museets historie.

NØGLETAL 2014

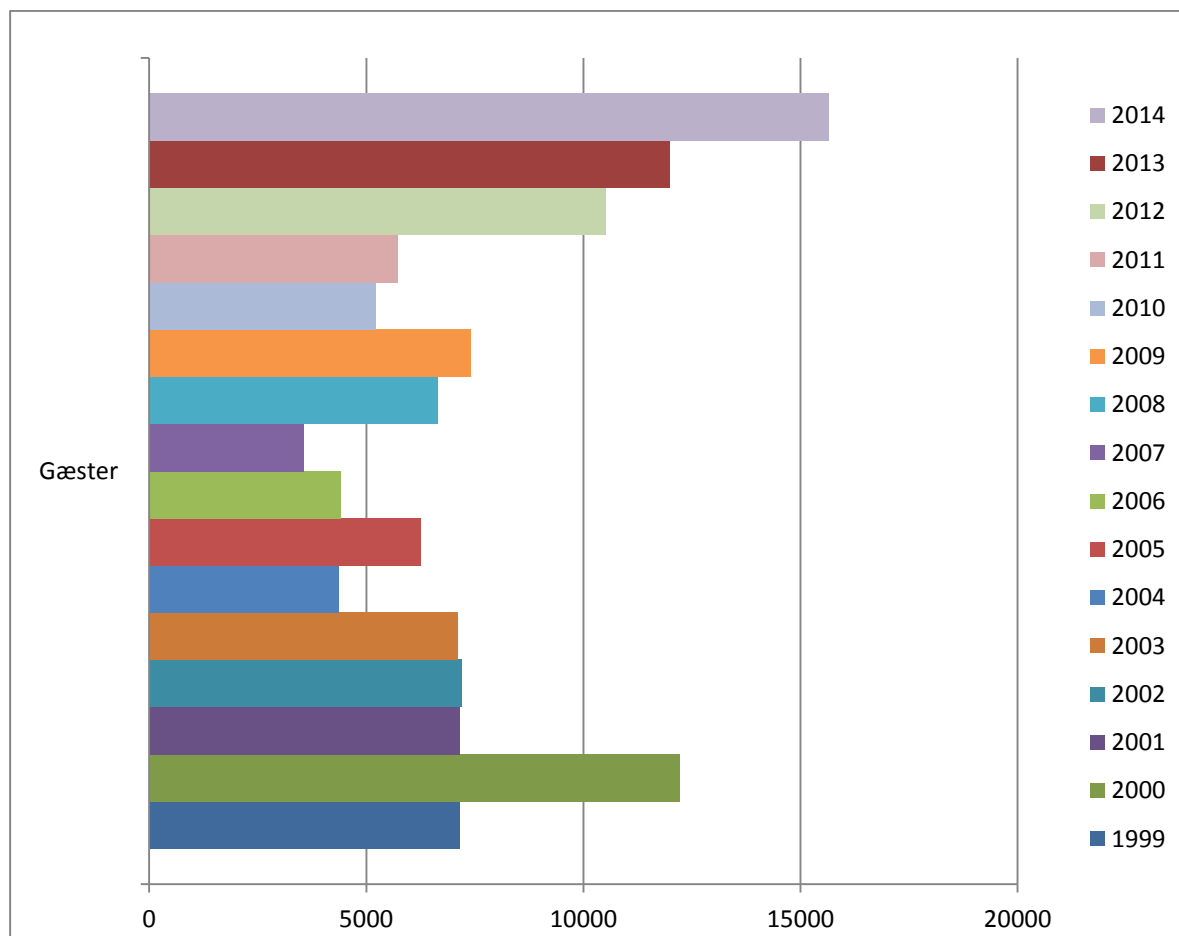
I 2014 beskæftigede Vesthimmerlands Museum 33 medarbejdere, som besvarede omkring 30.000 henvendelser, gennemførte 140 arrangementer og 20 museumsfaglige undersøgelser samt producerede 13 artikler til trykte medier. Museets samlinger rummer over 40.000 museumsgenstande og 200 hylde-meter arkivalier samt 5,9 terabyte elektronisk datamateriale. Dertil skal lægges den omfattende viden og det indgående lokalkendskab, som museets ansatte og frivillige medarbejdere har tilegnet sig gennem årene. Samlinger og viden er basis for museets virksomhed og vokser fra dag til dag gennem undersøgelser, indsamling og forskning.

Besøgstal	15.658
Besøgende Vesthimmerlands Museum i Aars	9.544
Besøgende Stenaldercenter Ertebølle	6.114
Voksne	13.333
Børn	5.025
Åbningstimer Vesthimmerlands Museum	1.898
Åbningstimer Stenaldercenter Ertebølle	819
Undervisningsforløb for skoleklasser	235
Annoncerede arrangementer	140
Behandling af henvendelser (skriftlig, telefonisk)	ca. 30.000
Antal af behandlede byggesager efter museumslovens kapitel 8	801
M ² -bygningstype til vedligeholdelse	2.946
Unikke hits på www.vesthimmerlandsmuseum.dk	83.823
Unikke hits på www.voreskulturarv.dk	24.455
Inventar-numre i samlingen	27.255
Antal genstande i samlingen (anslået)	40.000
Omfang af elektronisk datamateriale, der skal sikres	5,9 TB
Artikler til trykte medier	14
Elektroniske nyhedsbreve	11
Ansatte medarbejdere i alt	33
Ansatte årsværk i alt	13,40
Deraf videnskabelige årsværk	7,83
Frivillige medarbejdere	17
Årsværk ved frivilligt arbejde	ca. 2,0
Medlemmer i foreninger med tilknytning til museet	615
Abonnenter på museets elektroniske nyhedsbrev	344

DET UDADVENDTE MUSEM

Kulturarv og viden herom er grundlag og omdrejningspunkt for hele Vesthimmerlands Museums virksomhed. Indsamling af genstande og data skal kunne gå hånd i hånd med spændende formidlingstiltag på flere niveauer henvendt til børn, voksne og fagpublikum. Det sker inden for hele museets arbejdspektrum, som omfatter Vesthimmerlands kulturhistorie i et tidsperspektiv på omtrent 12.000 år.

Med etableringen af Kulturarvstjenesten Vesthimmerland har Vesthimmerlands Museum taget et afgørende skridt mod en grundlæggende fornyelse af museets opgaver og mål. Opgaven er at løfte kulturarven i hele kommunen og i samarbejde med museer, arkiver, foreninger og kommunens forvaltninger. I 2014 er museet i mange henseender kommet et godt stykke videre i processen og har gennem en bred aktivitets- og arrangementsflade vist flag og engagement i hele kommunen: 140 annoncerede arrangementer, 235 undervisningsforløb for skoleklasser og ca. 30.000 skriftlige og telefoniske henvendelser er et tydeligt bevis på museets aktive og udadvendte virksomhed.

Vesthimmerlands Museum: Udvikling af besøgstal fra 1999 til 2014

Museets elektroniske nyhedsbrev udkom 11 gange og havde 344 abonnenter ved udgangen af året. Vesthimmerlands Museumsforening og Støtteforeningen for Stenaldercenter Ertebølle udgiver egne nyhedsbreve henholdsvis på tryk og elektronisk.

Museumsundervisning for skoler

Professionel museumsundervisning med læreruddannet formidlingspersonale er et højt prioriteret satsningsområde i museets virksomhed. Undervisningen foregår på museet i Aars, Stenaldercenter Ertebølle, Herregården Hessel, i naturen, i byrummet, på fortidsminder og ude på skolerne. Museumsunderviseren anvender kulturarven til at skabe læringsprocesser, hvor oplevelse og dannelse går hånd i hånd. Et særligt satsningsområde er undervisning for børn med særlige behov, hvor Vesthimmerlands Museum er tovholder ved et nationalt udviklings- og forskningsprojekt. Museets succesfulde samarbejde med undervisningssektoren i 2014 viser klart og tydeligt, at Vesthimmerlands Museum er en god og pålidelig samarbejdspartner for undervisningsområdet, netop nu, hvor den åbne skole og understøttende undervisning skal implementeres.

Videndeling og publikation

Hjemmeside og årbog er væsentlige kanaler til museets skriftlige formidling. I Kulturarvstjenestens informationscenter er opsat en skærm med et digitalt kort over Vesthimmerland, hvor mere end 120 markerede punkter fortæller om steder, bygninger, fortidsminder, personer, monumenter m.v. En stor del af tekst- og billedmaterialet blev udarbejdet i 2014, sammen med skiltetekster til en vandrerute på Louns, hvor uddybende tekster findes på museets hjemmeside. Skilteruten forventes indviet i juni 2015.

Derudover har museets medarbejdere bidraget til artikler i Nordjyske, medvirket i tv- og radioprogrammer, herunder Hjerneboksen med Peter Lund Madsen (DR), og har holdt foredrag, blandt andet ved Folkeuniversitet, inden for og uden for kommunen.

Vesthimmerlands Museums årbog udkom traditionen tro i november 2014 sammen med de lokalhistoriske arkivers årsskrift. Årbogens artikler er skrevet af museets medarbejdere, samarbejdspartnere og venner af huset. Bogen blev redigeret af Egon Jensen, Hardy Jensen, Hans Støttrup og Broder Berg. Bogen udkom i 550 eksemplarer.

Museets publikationsvirksomhed i 2014 og bidrag til andre udgivelser:

Bjarne Henning Nielsen: Vesthimmerlands runesten. I: Vesthimmerlands Museums Årbog 2014.

Bjarne Henning Nielsen: Arkæologien i Vesthimmerland 2002-2014. I: Fra Himmerland og Kjær Herred, 2014.

Bjarne Henning Nielsen, Anne Pedersen, Andres Dobat: Appendix 1. Løsfund og detektorfund (til 2008) fra Aggersborgområdet. I: Aggersborg i Vikingetiden. Bebyggelsen og Borgen. 2014.

Broder Berg: Et par indledende bemærkninger. I: Vesthimmerlands Museums Årbog 2014.

Hans Støttrup Jensen: Kulturkamp og socialisme på Ranum Statsseminarium i 1930'erne. I: Vesthimmerlands Museums Årbog 2014.

Hugo Støttrup Jensen: Vitskøl Klosters vestfløj efter Reformationen. I: Vesthimmerlands Museums Årbog 2014.

Kim Ørsted Iversen: Gasværker i Vesthimmerland. I: Vesthimmerlands Museums Årbog 2014.

Kim Ørsted Iversen: Et skomagerværksted fra begyndelsen af forrige århundrede. I: Vesthimmerlands Lokalhistorie, Årsskrift 2014. Udgivet af de lokalhistoriske arkiver og foreninger i Vesthimmerland.

Martin Sejr Nielsen: Oldtiden på Livø - en redegørelse over Livøs forhistorie. I: Vesthimmerlands Museums Årbog 2014.

Mia Charlotte Nielsen: Traktortræk er også kulturarv. I: Vesthimmerlands Museums Årbog 2014.

Simon Kjær Nielsen og Niels Nørkjær Johannsen: Stendyngegravene ved Vestrup og Østerbølle. I: Vesthimmerlands Museums Årbog 2014.

Simon Kjær Nielsen, Sine Toft Jensen, Niels Nørkjær Johannsen: North-western Jutland at the dawn of the 3rd Millennium: navigating life and death in a new socioeconomic landscape? I: J. Czebreszuk, M. Furholt, R. Grossmann & M. Szmyt (red.): Transitional Landscapes? Spatial Patterns, Standardised Burials and Intensified Communication in 3rd Millennium BC Europe, Neumünster. (in press)

Sine Toft Jensen: Toskibede huse i Vesthimmerlands Kommune. Artikelmanuskript afleveret til fagfællebedømmelse og publicering.

Vibeke Harsberg og Lars Nikolajsen: Indre Missions møder på Ertebølle Bjerg. I: Vesthimmerlands Museums Årbog 2014.

Derudover deltager museet i forskellige forskningsprojekter med publikationsperspektiv, herunder i et samarbejde med Tina Christensen (Antrolab), Karin Frei (Nationalmuseet) og Marie Kanstrup (C-14 lab) om Moseskeletter. Artiklen udkommer 2016/17. Endvidere er der samarbejde med Dr. Laura von der Sluis vedr. naturvidenskabelige analyser på humant og zoologisk materiale, foruden et samarbejde med Center for Geoscience (Morten Allentoft) om DNA-prøver (Hedegårdmanden).

BEVARING OG DOKUMENTATION

Museumsgenstande og arkivalier med tilhørende viden er rygraden i Vesthimmerlands Museums virksomhed. Samlingerne skal udvikles og udvides løbende samt gøres tilgængelige gennem udstillinger, digital og analog formidling og levende formidling. Den løbende fornyelse af samlinger og viden er en forudsætning for at skabe spændende formidling og oplevelser med kulturarven. Samlingernes bevaring og udvikling er derfor også et væsentligt, musealt opgaveområde med særlige udfordringer og behov for specialistviden.

Genstande og arkivalier skal opbevares under egnede magasinforhold. Da Vesthimmerlands Museum har en midlertidig og tidsbegrænset magasinløsning, er der indgået samarbejde med andre statsanerkendte museer om etableringen af et fællesmagasin i Skive. Projektet er under udvikling, og det forventes, at der foreligger en nærmere afklaring om det videre forløb ultimo 2015. Såfremt en fælles magasinløsning i Skive ikke kan blive realiseret, vil der blive brug for at finde andre løsninger, da den nuværende lejeaftale udløber i 2017.

Bevaring af genstande og arkivalier er uløseligt forbundet med objekternes registrering efter Kulturstyrelsens regler og krav om indberetning i Kulturstyrelsens databaser. Genstande uden dokumentation og beskrivelse mangler som regel væsentlige kulturhistoriske værdier. Gamle registreringer skal derfor efterhånden ajourføres og genstande uden registreringer udskilles fra samlingerne. Jo flere undersøgelser og genstandsindsamlinger et museum gennemfører, jo større er behovet for registreringsarbejde. I 2014 er Vesthimmerlands Museums samling vokset med 804 genstande, heraf 772 arkæologiske.

Arkæologerne har gennemført 14 forundersøgelser og fire udgravninger, skrevet 19 beretninger og har oprettet 20.546 x-numre i Museernes Samlinger og 34 punkter i Fund og Fortidsminder. Det høje antal x-numre forklares med, at der i 2014 blev konverteret arkæologiske data fra museets egne databaser til Kulturstyrelsens centralregister. Dermed er 98,9 % af Vesthimmerlands Museums samlingsoplysninger blevet konverteret. Museet har dermed afsluttet en kæmpe konverteringsopgave, som blev påbegyndt i 2009.

På nyere tids området er gennemført to mindre undersøgelser om henholdsvis traktortræk i Aars og om cementstøberiet i Simsted. Begge undersøgelser er dokumenteret gennem interviews og indsamlet arkivmateriale.

Digitaliseringsopgaverne er vokset ganske betragteligt i de seneste år. Moderne dataindsamlings- og registreringsmetoder, der understøttes af GPS og MAP-info, kræver ikke blot stor datakapacitet, men også en velfungerende serverløsning. Gamle data skal konverteres til nye strukturer og ny dataadfærd indarbejdes. Processen blev påbegyndt i 2012 og er meget ressourcekrævende. Den forventes afsluttet i 2016.

Datasikring og sikkerhed er et højt prioriteret område, da museet gemmer på oplysninger, der er tilvejebragt gennem en arbejdsindsats til et tocifret millionbeløb.

HVEM OG HVAD?

Vesthimmerlands Museum er en selvejende institution, der også omfatter Lokalhistorisk Arkiv, Aars, og Stenaldercenter Ertebølle. Museet er et statsanerkendt kulturhistorisk museum under museumsloven og et af landets 27 museer med arkæologisk ansvar. Vesthimmerlands Museum har uddeponeret et indlån af genstande fra Nationalmuseet på Johannes V. Jensen Museet og fører tilsyn med den del af udstillingen.

Museets formål er at udvikle anvendelse og betydning af kulturarv for borgere og samfund og gennem de indbyrdes forbundne opgaver *indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling* og i et lokalt, nationalt og globalt perspektiv at

1. aktualisere viden om kultur- og naturarv og gøre denne tilgængelig og vedkommende
2. udvikle anvendelse og betydning af kultur- og naturarv for borgere og samfund
3. sikre kultur- og naturarv for fremtidens anvendelse.

Vesthimmerlands Museum har et vidt forgrenet netværkssamarbejde med museer, universiteter og organisationer i hele landet. Herunder en række formelle og uformelle samarbejder i kommunen, regionen og på landsplan. Museet har i 2014 været medlem af de nordjyske museumsfora NMU (Nordjyske Museers Udviklingsråd) og KulturarvNord og samarbejder i denne forbindelse med nabomuseer i regionen. Samarbejdsrelationer til universiteter og andre museer i landet bliver løbende styrket gennem deltagelse i undersøgelses- og formidlingsprojekter. Derudover har museet tilsluttet sig en lang række faglige mødefora under universiteter, Kulturstyrelsen og ODM, såsom nyere tids netværk, landbrugspuljen, ledernetværk, samlingsnetværk, udkantspuljen, arkæologiske fagmøder m.v.

Endvidere har museet et velfungerende samarbejde med de lokalhistoriske arkiver i kommunen, blandt andet i forbindelse med implementering af registreringsdatabasen Arkibas 4 og udgivelsen af fælles årsskrift med lokalhistorisk indhold.

På magasinområdet er indledt et samarbejde med museer i Midt- og Vestjylland med henblik på at afsøge muligheder for etablering af et fællesmagasin i Skive.

Vesthimmerlands Museum støttes aktivt af følgende foreninger: Vesthimmerlands Museumsforening, Støtteforeningen for Stenaldercenter Ertebølle, Lokalhistorisk Forening for Aars og Omegn. Foreningerne yder en uvurderlig indsats for museets virksomhed og er meget engageret i museets drift og udvikling. Uden de mange gode, frivillige kræfter ville et aktivitetsniveau som i 2014 ikke kunne realiseres, såvel på Vesthimmerlands Museum i Aars som på Stenaldercenter Ertebølle. Det er derfor helt på sin plads at rette en kæmpe stor tak til alle de frivillige aktører, støtter og gode kræfter, der i 2014 har bakket op om tiltagene og bidraget til, at Vesthimmerlands Museum og Stenaldercenter Ertebølle er spændende museumsaktiver i kommunen.

Vedtægter og bestyrelse

I maj 2014 trådte nye vedtægter i kraft efter godkendelse af både Kulturstyrelsen og Vesthimmerlands Kommune. Vedtægterne følger Kulturstyrelsens standardvedtægter for statsanerkendte museer og fastlægger museets arbejds- og ansvarsområde som museum for arkæologi og nyere tids kulturhistorie.

Antallet af bestyrelsesmedlemmer blev reduceret fra ti til syv med følgende sammensætning:

Per Nørgaard, formand (Vesthimmerlands Kommune)

Signe Nøhr, (Vesthimmerlands Kommune)

Egon Jensen, næstformand (Vesthimmerlands Museumsforening)

Bente Høj Jensen (Vesthimmerlands Museumsforening)

Jens Bøckhaus (Vesthimmerlands Museumsforening)

Per Frederiksen (Støtteforening for Stenaldercenter Ertebølle)

Martin Sejr Nielsen (medarbejderrepræsentant)

Medarbejdere

I 2014 beskæftigede Vesthimmerlands Museum 33 medarbejdere.

Navn	Stilling/funktion
Anne Lie Stokbro	Projektkonsulent
Annette Mørch Jensen	Kulturarvsvejleder
Annie Nørby	Museumsassistent, cand. mag.
Bent Rask	Receptionsmedarbejder
Bente Rode Bach	Receptionsmedarbejder
Bjarne Henning Nielsen	Museumsinspektør, mag.art.
Broder Berg	Museumsdirektør, magister artium
Camilla Sauer	Kulturarvsvejleder
Conni Lausen	Bogholder
Diana K. Nielsen	Rengøringsmedarbejder
Dora Joel	Receptionsmedarbejder
Faila Yamungu	Rengøringsmedarbejder
Gerfried Langer	Receptionsmedarbejder mm
Gitte Kjær Kristensen	Receptionsmedarbejder
Gitte Kristensen	Receptionsmedarbejder, arkiv VMÅ
Hanne Rasmussen	Arkæologi, medhjælp
Hanne Salling	Receptionsmedarbejder
Holger Svindt	Udstillingstekniker
Kasper Ambeck	IT og edb
Kim Callesen	Museumsunderviser, læreruddannet
Kim Ørsted Iversen	Museumsinspektør, cand. mag.

Kirsten Andersen
Laila Flyvholm Jensen
Louise Villadsen
Marianne K. Kristensen
Marie Gamborg Laursen
Martin Petterson
Martin Sejr Nielsen
Mathias Bulow Kastbjerg
Mia Nielsen
Simon Kjær Nielsen
Sine Toft Jensen
Steen Christiansen

Receptionsmedarbejder
Receptionsmedarbejder
Arkæolog, B.A.
Receptionsmedarbejder
Receptionsmedarbejder
Historiestuderende, praktik
Arkæolog, cand.mag.
Receptionsmedarbejder
Kulturarvsvejleder
Arkæolog, cand.mag.
Arkæolog, cand.mag.
Praktisk medhjælp

STENALDERCENTER ERTEBØLLE

Lørdag den 3. maj slog Stenaldercenter Ertebølle dørene op til sæsonen 2014. Ved denne lejlighed blev det markeret, at centrets drift og udvikling nu er lagt i hænderne på Vesthimmerlands Museum. Åbningsdagen blev fejret med taler, besøg af flintsmeden, smagsprøver på stenaldersmad, bueskydning og mulighed for selv at prøve stenalderaktiviteter. Formand for kultur- og fritidsudvalget, Jan Dyregaard, formand for Vesthimmerlands Museum, Per Nørgaard, næstformand for støtteforeningen, Kirsten Bernlow, og centrets daglige leder, Louise Villadsen, plantede med forenede kræfter et vildtæbletræ med ønsket om, at det genåbnede Stenaldercenter vil vokse sig til en stærk og betydningsfuld besøgsattraktion.

Forud var der lagt en plan for et fyldigt formidlingsprogram, hvor støtteforeningen trak på sine norske kontakter. I løbet af juli måned kunne publikum møde Stein Dale, Morten Koutchera, Solveig Herthnoni Hansen og Lilith Hansen, der sammen med familie og venner skabte stenalderliv på centret. Gæsterne fik mulighed for at opleve flintforarbejdning og andre værkstedsaktiviteter. Louise Villadsen og Kim Callesen arrangerede perleværksted, bueskydning m.m. Derudover bød programmet på guidede ture til køkkenmøddingen og molerforekomsten ved Ertebølle Hoved.

Den 15. september lukkede centret efter en velbesøgt sæson 2014. Derefter kunne betjenes

enkelte skoleklasser, rejsegrupper og gæster i forbindelse med åbningsdagene i efterårsferien.

Det gode år på centret blev afsluttet med et brag, da BBC valgte Ertebølle til filmoptagelser i forbindelse med et af BBC's populære programmer. I denne anledning fremstillede Stenaldercentret og de gode venner fra støtteforeningen en stammebåd, der kom til værdig anvendelse under filmholdets flerdags besøg primo oktober.

Samlet set nåede Stenaldercenter Ertebølle et besøgstal på 6.114 gæster, fordelt på 4.382 voksne og 1.732 børn.

Skolebesøg

Allerede inden centrets officielle åbning forelå der en række forudbestillinger på undervisningsforløb. Stedet er meget velegnet til undervisning af skoleklasser. De store udendørsarealer giver fremragende muligheder for at arbejde varieret og didaktisk med forhistoriske emner, og der ligger store potentialer i udvikling af stedet til forhistorisk værksted og undervisningscenter uden for sommermånedernes hovedsæson. 36 undervisningsforløb blev afviklet på centret, en fordobling i forhold til året før, og efterspørgslen er støt stigende.

Bygninger og anlæg

I 2014 blev der udskiftet punkterede termoruder og enkelte gennemtærede vinduer samt hoveddøren til anlægget. Endvidere blev der foretaget en udskiftning af defekte toiletter.

Kioskområdet og billetsalget blev shinet op med nye varer og gennem en mindre omrokering af møblementet. Bag ved pejsen ud mod pladsen blev indrettet et cafeområde med borde og caféstole fra museet i Aars. Møblementet er til såvel indendørs- som udendørsbrug og derfor særlig velegnet til anvendelse på Stenaldercentret. Forhallen med billet- og kiosksalg har således fungeret ganske fremragende med henblik på publikumsbetjening. Løsningen vil blive gentaget i sæsonen 2015.

Kalkning af det udvendige murværk, som blev gennemført i 2013 efter anvisninger fra teknisk forvaltning, har vist sig kun at holde én sæson. Allerede i 2014 begyndte malingen at blegne og misfarvninger trådte frem igen. Der skal påregnes en ny kalkning op til sæsonen 2015.

Renoveringen af udendørsarealerne er til stadighed en ganske stor og meget presserende opgave. Selvom det lykkedes at inddrage de efterhånden forfaldne hytterester i en samlet fortælling og oplevelse af stedet, er situationen ganske uholdbar. En grundlæggende ny anlæggelse af udendørsarealerne er nødvendig, hvis centret skal kunne leve op til sine målsætninger.

Udstilling og formidling

Mens stamudstillingen stadig afventer en gennemgribende istandsættelse, lykkedes det at

sortere i udstillingen af Strandbysamlingen og skabe en ny fortælling, der bliver understøttet af tekst- og billedplancher. Fortællingen færdiggøres i forår 2015.

Formidlingsindsatsen har koncentreret sig omkring det direkte møde med gæsterne. Mange former for personlig, sanselig og oplevelsesorienteret formidling kom til afprøvning og anvendelse.

Følgende aktiviteter blev gennemført:

Kursus:

Den 14. januar blev der afholdt nålebindingskursus på Stenaldercenter Ertebølle. Her guidede kursusleder og arkæolog Ditte Guldager Nielsen kursisterne igennem de teknikker, der har været anvendt siden stenalderen frem til og med middelalderen.

Kurset var en succes, og flere havde lyst til at være med til at holde liv i det ellers glemte håndværk. Derfor blev der den 15. marts afholdt endnu et kursus. Der dannede sig hurtigt en gruppe af ”nålebindere”, som mødtes på centret for i fælleskab at udvikle på evnerne.

Foredrag:

Den 20. marts vendte seniorforsker Søren H. Andersen tilbage til Ertebølle for at fortælle om sine udgravninger af den berømte Ertebølle køkkenmødding. Der var ikke en stol ledig i Stenaldercentrets foredragssal, da de mange nysgerrige deltagere lagde øre til foredragsholderens fortællinger, som blev efterfulgt af livlig debat om stenalderens levevis og arkæologiens berettigelse.

Den 22. maj fortalte arkæolog og botaniker Sabine Karg om, hvad vi egentlig ved om, hvad man spiste i stenalderen på baggrund af arkæologiske fund. Der var både kagebøger til salg og smagsprøver til deltagerne.

Omvisninger:

Fra den 24. juni og hver tirsdag frem til og med den 12. august kunne man tage ”Med ertebøllerne på fisketur”. Her blev Ertebøllefolket gjort kunsten efter, og der blev berettet om fiskemetoder, fanget krabber og kogt suppe i lerkar.

Fra den 26. juni og hver torsdag frem til og med den 14. august var der rundvisning i det fantastiske landskab, der omgiver Ertebølle køkkenmøddingen, hvor fortællingen drejede sig om et landskab, der har ændret sig fra stenalderen og stadig er i forandring.

Fra den 30. juni og hver mandag frem til den 11. august var der Limfjordsfortællinger på Stenaldercenter Ertebølle, hvor der blev fortalt om livet omkring Limfjorden i stenalderen.

9. juli var der rundvisning i børnehøjde.

Andre aktiviteter:

22. juni afholdt støtteforeningen ”De vilde blomsters dag”.

23. juni blev der afholdt Sankt Hans i fællesskab med Borgerforeningen og Ertebølle Strandcamping.

28. juni, 29. juni og 30. juli blev der lavet lamper og perler i ler, som blev brændt over bålet. Lamperne blev fyldt med olie og væge.

30. juni kunne man lave sin egen barkæske, inspireret af stenaldermanden Ötzi’s fine æsker.

2. juli kunne man snitte en brummer.

4., 5., 6. juli blev der lavet fløjter af pilegrene.

9. juli og 16. juli kunne man komme i lære til et stenalderliv. Børn og voksne var her med til at samle planter, tænde bål og lave stenaldermad.

11. 12. og 13. juli blev der lavet beskyttende amuletter.

18., 19. og 20. juli blev der lavet stenaldersmykker. Smykkerne var en succes, og der blev hurtigt sat et bord op i receptionen, hvor børn og voksne kunne lave deres eget stenaldersmykke.

23. juli kunne man lave sit eget læderarmbånd, hvilket ligesom smykkerne var populært. Derfor var der også resten af sommeren mulighed for at lave læderarmbånd i receptionen.

25., 26. og 27. juli kunne man lave ismandens taske og fylde den med minder fra en dag på stenaldercentret.

1., 2., 6., 8., 9. og 10. august kunne man bage brød på sten.

15. og 16. august var der mulighed for at købe stenaldermad og opleve, hvordan rigtig stenalderkost smagte.

Fra juni til august var der 40 dage med mulighed for at skyde med bue og pil.

I hele juli måned var flintsmeden Morten Koutchera på besøg.

Fra den 14. til den 17. juli var der besøg af Sagnlandets Lejres stenalderdamer.

I juli måned var der desuden levendegørelse ved Stein Dale og hans familie.

Fra juni til september var det dagligt muligt at sejle i stammebåd, grutte korn, tage på tegneværksted, mærke rigtige stenøkser eller slås med mindre farlige stofkopier.

4., 5. og 6. oktober havde Stenaldercenter Ertebølle besøg af BBC Coast, der lavede et program om stenalderens fiskeri og den berømte køkkenmødding ved Ertebølle.

Mandag den 13. til den 15. oktober blev der arbejdet på skindbåd, og der var bueskydning.

Den 16. oktober var der megalitsafari.

Økonomiske forhold

Efter det første hele år med regulær drift og udvikling står det lysende klart, at det økonomiske driftsgrundlag på ingen måde harmonerer med det reelle behov. Der er stadig behov for renovering af stamudstillingen og totalsanering af udendørsarealerne. Derudover har der været et meget stort behov for at have tilknyttet en centerleder på fuld tid fra februar til november. Udvikling og forberedelse af aktiviteter samt afvikling af driftsopgaver kræver mange ressourcer, og når et helt oplevelsescenter skal genetableres, er der brug for et tilsvarende ressourcegrundlag. Vesthimmerlands Museum har i 2014 ansøgt kommunen om støtte til både istandsættelse og drift. Ansøgningerne blev ikke imødekommet.

Stenaldercenter Ertebølle afslutter det første hele driftsår efter genåbningen med underskud. Det er beklageligt og skyldes uforudsete driftsudgifter, men viser utilstrækkeligheden i centrets finansieringsgrundlag. Ledelsen og støtteforeningen står foran ganske store opgaver, hvis centret fremadrettet skal kunne bidrage væsentligt til udviklingen af turismen i Vesthimmerland.

Hvis Stenaldercenter Ertebølle skal være velfungerende og tage hånd om den udvikling, som blev skitseret i notatet af maj 2012, er det nødvendigt med et driftsgrundlag, der giver plads til en helårsansættelse af en centerleder. Det er p.t. ikke tilfældet. At sætte fokus på stenaldercenter, stenalderen og Ertebølle er en heltidsopgave, der kræver engagement, vidensproduktion og planlægning hele året rundt og kan ikke løses med en tidsbegrænset sæsonansættelse.

Fremadrettet er der stort behov brug for en økonomisk kickstart, således at den i 2013 påbegyndte konsoliderings- og udviklingsproces kan fortsætte og en absolut nødvendig udvikling og nyetablering af centrets formidlingstilbud kan blive realiseret.

Medarbejdere

Louise Villadsen, arkæolog B.A., daglig ledelse

Kim Callesen, museumsunderviser

Hanne Salling, reception og butik

Dianna Nielsen, rengøring

Laila Flyvholm Jensen, reception og butik

Dora Joel, reception og butik

Marie Gamborg Laursen, reception og butik

Gerfried Langer, reception og butik

Bent Rask, reception og butik

Steen Christiansen, praktisk medhjælp

Ganske uundværligt for centrets praktiske drift og udvikling er de mange ressourcer, som støtteforeningen bidrager med. Uden støtteforeningens hele vejen igennem imponerende indsats, ville det ikke have været muligt at gennemføre et så afvekslende og publikumsinvolverende program som i 2014. Støtteforeningen for Stenaldercenter Ertebølle gennemfører arrangementer på centret i løbet af vintersæsonen og bidrager i et samarbejde med andre foreninger til et fælles løft af lokalområdet.

VESTHIMMERLANDS MUSEUM – PERSPEKTIVER

Vesthimmerlands Museum har i 2014 haft et samlet udgiftsniveau på 8,5 mio. kr., 33 ansatte medarbejdere og 15-20 aktive frivillige. Museet er dermed en betydningsfuld aktør på kulturarvsområdet i Vesthimmerland og har til opgave at være professionel partner for alle aktører inden for kulturarvsområdet i kommunen. Museet skal sammen med institutioner, foreninger og forvaltninger løfte Vesthimmerlands kulturarv til gavn for bosætning og turismeudvikling samt udbrede viden om lokal historie, identitet og ophav.

Museumsloven anfører bæredygtighed, samarbejde og udadvendthed som væsentlige parametre for museernes virksomhed. Statsanerkendte museer er således forpligtiget til at udvikle sig til alsidige, vidensbaserede kulturarvsinstitutioner, der befinder sig i tæt dialog med det omgivende samfund. Netop denne forpligtigelse har Vesthimmerlands Museum arbejdet målrettet med i de seneste år og dermed indledt en fornyelsesproces til en formidlings- og forskningsinstitution, der kan engagere sig i de udfordringer, vores moderne samfund står over for.

Derfor har museets ledelse også i 2014 arbejdet meget målrettet på at videreudvikle organisationen inden for de museale kerneområder indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling. I dette spændings- og opgavefelt skal der findes en balance mellem oplevelse, oplysning og forskning. At finde denne balance og skabe et Vesthimmerlands Museum, der er solidt forankret såvel i de faglige ansvarsområder som i lokalsamfundet, er en stor opgave, der ikke kan løses med et snuptag hen over natten - men 2014 har bragt os et godt stykke længere på vejen.

Vesthimmerlands Museum har på medarbejdersiden p.t. det helt rigtige hold til at kunne løse de museumsfaglige opgaver, der knytter sig til professionel museumsdrift. De fleste medarbejdere er dog ansat på eksterne projektmidler. Det skal i et vist omfang også fortsætte fremover, da moderne museumsdrift kræver fornyelse gennem tiltrækning og realisering af udviklingsprojekter. Men Vesthimmerlands Museum har presserende behov for at sikre stabilitet på basale driftsområder i henhold til museumsloven.

Vedvarende projektf finansiering giver mulighed for udvikling og fornyelse, men stiller også store krav til forfinansiering. Da Vesthimmerlands Museum ikke har haft mulighed for at opbygge en formue, er der sat en grænse for, hvor mange projekter museet kan påtage sig i løbet af et arbejdsår.

Skønt året 2014 i mange henseender kunne afvikles med succes, er Vesthimmerlands Museum udfordret på mange områder. Museumslovens nye krav skal opfyldes, såfremt statsanerkendelsen ønskes opretholdt. Her er der brug for at styrke museets forskningsmuligheder, sikre museumsunderviserens ansættelse og konsolidere museets arbejde på områderne registrering/samlingsforvaltning og opbevaring.